

Tisztelt Elnök úr, hölgyeim, uraim, szeretett barátaim!

Engedjék meg, hogy megkülönböztetett tisztelettel köszöntsem a közelmúltban elhunyt Dobos László özvegyét, akinek mély fájalmában osztozunk, és férjének emlékét őrizzük.

Mikor a júniusi elnökségi ülésen eldölt, hogy nekem jut az a megtisztelő feladat, hogy méltassam Dobos Lászlót, az Embert, író, szerkesztőt, műkritikust, politikust, elgondolkoztam, hogy személyem alkalmas-e egy olyan kiválóság méltatásához, mint amilyen Dobos László volt. Aki tudásával, értelmi és érzelmi intelligenciájával mindannyiunk fölé emelkedett. Pályája során olyan kiváló tulajdonságokat csillogtatott meg, amelyekkel csak a legnagyobbak büszkélkedhetnek, s tudva lévő, hogy haláluk után a nagyok nagyobbakká, a legnagyobbak halhatatlanná válnak.

Erről Exupéry a Citadella című regényében így ír:

„A citadella legmagasabb tornyának csúcsáról így fedeztem fel, hogy nem kell siránkoznunk sem a szenvedésen, sem Isten kebelébe megtérésünkön, sem szeretteink távozásán, mert ha tiszteljük emlékét, az eltávozott jobban jelen van és hatalmasabb az élőnél.”

Most pedig felkérem a főtítkár urat, hogy Dobos László emlékére rendeljen el egy perces néma csendet.

Dobos László eredeti foglalkozása magyar-történelem szakos tanár, s ha sokat nem is tartózkodott a katedrán, élete végéig oktatott, nevelt és tanított. Szeretetről, a szülőföld szeretetéről, felelősségről írt minden művében, hiszen erről szólt az élete is. Azon kevesek közé tartozott, aki tudott hatni a körülötte élőkre, tudta befolyásolni a dolgok alakulását, és karizmatikus egyéniségével képes volt változtatni a másokat belenyugvásra készítő állapotokon. Szépíróként 1963-ban keltette fel a figyelmet első regényével, a „Messze voltak a csillagok”-kal. Relatív kesei kezdetnek számít, de a mű nem viselte magán az első próbálkozások gyermekbetegségeit, átgondolt, kiforrott regény volt. Később trilógiává nőtte ki magát, melyben életre kelt a felvidéki magyarság háborúk utáni kálváriája. Zseniálisan használta a szavakat, mindannyiunk számára érthető, tiszta gondolatokat, alapigazságokat vetett papírra, amelyek igazak maradnak az idők végeztéig. Későbbi műveiben is megfellebbezhetetlen morális törvényekre mutatott rá, amelyekről tudunk, de hajlamosak vagyunk megfeledkezni. Ő azonban nem szokott megfeledkezni a fontos dolgokról.

Dobos Lászlóról, mint irodalomszervezőről, regényíróról és politikusról sokat, mint Emberről keveset tudunk. Tudjuk, hogy 1930-ban született Királyhelmecen, mely már akkor sem volt az egykori Csehszlovákia legfejlettebb, legtöbb lehetőséget kínáló régiója. Ennek ellenére szülei példásan gondoskodtak gyermekeikről, Lászlóról pedig különösképpen, hiszen gyerekkorától kitűnt intelligenciájával, éleslátásával. A sárospataki tanítóképzőbe került, ahol megmutathatta képességeit és továbbfejlesztette tudását. Az ott tanultak és az intézmény szellemisége mély nyomokat hagytak benne, életpályájának koordinátáivá váltak. Még visszatért szülőföldjére, de tudta, hogy az ő jövője nem a Bodrog-közben fog kiteljesedni, még ha olyannyira is megejt a táj szépsége, a család és a földijeinek szeretete. A tiszta dolgokért lelkesedni tudó fiatalember Pozsonyba került, ahol magyar-történelem- polgári nevelés szakon diplomát szerzett, és oktatni kezdett.

A 26 éves fiatalember magas műveltségére, nagy tudására, rendkívüli képességeire sokan felfigyeltek. Az olyan karizmával megáldott emberre, mint Dobos László a felvidéki magyarságnak óriási szüksége volt. Ekkor ismerkedett meg Fábry Zoltánnal és több neves irodalmárral, akik akkoriban rakták le a csehszlovákiai magyar irodalom alapjait. Dolgozott,

írt, éjjel nappal szervezkedett, munkabírása átlagon felüli volt. Irodalmi Szemle címmel lapot alapított, a Csemadok elnöke lett.

Képességeivel a kormány elismerését is kivívta, ennek eredményeként tárca nélküli miniszteri státusba került, de csak rövid ideig, mivel a Husáki „konszolidáció” nem tűrte meg a másként gondolkodó, nemzetéért tenni akaró, tiszta erkölcsű Dobos Lászlót. Kizárták a kormányból, megfosztották tisztségeitől, művei közlését letiltották, bizonyos lapokban nevét sem említették, és a Madách Könyvkiadó műszaki osztályára száműzték. A II. világháború után – immáron sokadszor – ismét megfélemlítették a felvidéki magyarságot, és ismét visszavonulásra kényszerítették a magyar értelmiséget, élükön az író politikussal. Elviselte, de beletörődni nem tudott, nem akart. Ismét tollat ragadott. Elbeszélései, esszéi és regényei a jóságról, a szépségről, a szeretetről, a szülőföld szeretetéről szóltak. Regényhősei – s gondolom ő maga is – hittek egy szebb jövőben, ahol a magyarság a Kárpát-medencében és azon túl érvényesülni, boldogulni képes, s mindezt úgy, hogy megőrzi anyanyelvét, kultúráját, hagyományait.

És valóban, elérkezett az idő: a 89-es események megteremtették a lehetőségét e gondolatoknak, s a közel 60 éves Dobos Lászlónak is elégtételként szolgáltak, aki újra a politikai cselekvést választotta: Duray Miklóssal közösen létrehozták az Együttélés politikai mozgalmat, társelnöke lett a Magyarok Világszövetségének. És éppen ennek kapcsán a Magyarok Világszövetsége székházában találkoztam vele először. A bemutatkozás néhány másodperce után az a benyomásom támadt, mintha már több évtizede ismernénk egymást, a kedvessége, segítőkészsége lenyűgöző. A néhány percesre tervezett találkozás több mint egy órára nyúlt, mert őt minden érdekelte, ami a felvidéki közéletet érintette. Az a fajta politikus és ember volt, aki még markáns véleménykülönbségek ellenére is úgy tudott beszélgetni, hogy senkit nem akart meggyőzni a maga igazáról. Mert végtelenül elfogadó volt. És mindig kifejezte az elismerését bármi iránt, ha a teljesítményt látta benne.

Dobos László igazi életműve maga az élete volt, ahogyan annak minden percét megélte. Barátai, tisztelői felnéztek rá, mert mindig a tisztesség, az igazság oldalára állt, magatartása példamutató volt, a lelke tiszta. Munkássága, helytállása mindannyiunk számára követendő kell, hogy legyen. Hálával tartozunk a jó Istennek, hogy ezt a remek férfiút a felvidéki magyarság szolgálatába állította. Hálával tartozunk és köszönetet mondunk hitvestársának, Éva asszonynak, hogy esküjéhez híven jóban, rosszban, egészségben, betegségben végig mellette állt, és segítette őt alkotó munkájában, komoly döntések meghozatalában.

Számos elismerő díj után, a Széchenyi Társaság Dobos Lászlót az egyetemes magyarság szellemi felemelkedéséért folytatott alkotói munkássága elismeréséül a „Széchenyi Társaság Postumus díja” kitüntetésben részesíti.